

Rapport

Datum: 12 juni 2006

Rapportnummer: 2006/206

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Midden en West Brabant haar op 29 januari 2005 hebben ingesloten.

Beoordeling

Algemeen

I. Bevindingen

1. Op 29 januari 2005 kregen ambtenaren van het regionale politiekorps Midden en West Brabant de melding om te gaan naar een woning vanwege een twist tussen verzoekster en haar huisgenoot. Toen de betrokken ambtenaren ter plaatse waren, bleek de twist het volgende te behelzen. De twist betrof de vraag of de huisgenoot van verzoekster het recht had haar uit huis te zetten. De huisgenoot stelde zich op het standpunt dat er een samenlevingsovereenkomst tussen verzoekster en hem was doch dat de overeenkomst per 29 januari 2005 door hem was ontbonden. Verzoekster stelde zich daarentegen op het standpunt dat de overeenkomst pas per een datum na 29 januari 2005 door haar huisgenoot eenzijdig was ontbonden en dat zij derhalve op 29 januari 2005 recht had om in het huis te verblijven. Verzoekster heeft de betrokken ambtenaren een schriftelijk stuk afkomstig van een notaris getoond. De betrokken ambtenaren hebben vervolgens geprobeerd te bemiddelen en adviseerden verzoekster en haar huisgenoot advies in te winnen bij een advocaat. De betrokken ambtenaren wilden vervolgens weggaan. Toen de ambtenaren buiten waren, zagen zij dat de huisgenoot verzoekster had vastgepakt en buiten de deur zette. Verzoekster is vervolgens in haar auto gestapt en weggereden. Betrokken ambtenaren achtten het niet noodzakelijk om langer ter plaatse te blijven en zijn vervolgens weggereden richting de dichtstbijzijnde kruising alwaar zij overleg hebben gepleegd met de chef van dienst. Besloten werd om bij een eventuele terugkomst van verzoekster bij de woning haar te vertellen ander onderdak te zoeken en in het uiterste geval over te gaan tot aanhouding vanwege erf- en huisvredebreuk.

Vervolgens zijn de betrokken ambtenaren terug naar de huisgenoot van verzoekster gegaan om hem het resultaat van het overleg met de chef van dienst te vertellen. Toen zij weer ter plaatse waren, zagen zij dat verzoekster kwam aanrijden en de auto uitstapte. Betrokken ambtenaren deelden haar mee dat zij beter elders onderdak kon gaan zoeken. De navolgende omstandigheden volgde elkaar op. Er ontstond gebekvecht tussen verzoekster en haar huisgenoot, verzoekster heeft een hamer gepakt en gedreigd de ramen kapot te slaan waarna haar huisgenoot geprobeerd heeft de hamer van haar af te pakken. Vervolgens is verzoekster op de een of andere manier in het huis gekomen en heeft zij haar huisgenoot vervolgens buitengesloten. Korte tijd later heeft verzoekster haar huisgenoot binnengelaten waarna zij door haar huisgenoot wederom werd buitengezet.

Betrokken ambtenaren hebben verzoekster toen aangeraden om te vertrekken maar verzoekster weigerde dit te doen. Hierop hebben de betrokken ambtenaren haar aangehouden voor huisvredebreuk. Toen verzoekster op het politiebureau was, vonden de betrokken ambtenaren in verzoeksters gedrag redenen om de dienstdoende psychiatrische arts te laten beoordelen of verzoeksters opname in een inrichting noodzakelijk was. De arts oordeelde dat de opname van verzoekster in een psychiatrisch ziekenhuis niet was geïndiceerd.

De strafzaak is later geseponeerd omdat de grondslag waarop zij was aangehouden onjuist was.

2. Verzoekster heeft op 8 februari 2005 een klacht ingediend bij het regionale politiekorps Midden en West Brabant. Verzoekster klaagde erover dat zij langer dan de toegestane zes uur werd ingesloten.

De korpsbeheerder heeft bij brief van 2 juni 2005 op verzoekster klacht beslist. Kort gezegd komt de korpsbeheerder in zijn beslissing van 2 juni 2005 tot de conclusie dat de formele juridische titel op grond waarvan haar aanhouding is verricht niet juist was, te weten de strafbepaling in artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht. De korpsbeheerder hanteert daarentegen wel het standpunt dat verzoeksters aanhouding op grond van artikel 2 Politiewet wel terecht en noodzakelijk was.

Verder overwoog de korpsbeheerder dat verzoekster niet langer dan zes uur is vastgehouden, de tijd van 24.00 uur tot 9.00 uur niet meegerekend. Overigens merkt hij op dat deze wettelijke termijn in dit geval niet van toepassing was ervan uitgaande dat de wettelijke grondslag voor de vrijheidsbeneming artikel 2 van de Politiewet had moeten zijn.

De korpsbeheerder overweegt in zijn beslissing van 2 juni 2005 dat voor een vrijheidsontneming op grond van artikel 2 Politiewet geen termijnen gelden en dat de vrijheidsontneming op grond van de Politiewet, aldus de korpsbeheerder, in principe kan worden gecontinueerd tot het moment waarop een noodzakelijk geachte vervangende maatregel is gerealiseerd.

II. Bevindingen

1. Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Midden en West Brabant haar op 29 januari 2005 hebben ingesloten.

2. De korpsbeheerder acht de klacht niet gegrond. De korpsbeheerder stelt zich op het standpunt dat verzoeksters ophouding juist was gelet op het bepaalde in artikel 2 Politiewet in samenhang gezien met artikel 24 en 25 van de Ambtsinstructie voor de politie. Het doel was haar te laten onderzoeken door een psychiatrische arts. Vanaf het moment waarop de arts oordeelde dat verzoeksters opname niet was geïndiceerd, heeft de rechtsgrond van verzoeksters vrijheidsontneming, aldus de korpsbeheerder, opgehouden

te bestaan. De tijd dat verzoekster na het bezoek door de arts van haar vrijheid is beroofd, betreurt de korpsbeheerder. Hij heeft verzoekster daarvoor zijn verontschuldigheden aangeboden.

3. De Nationale ombudsman stelt de volgende feiten en omstandigheden vast.

Verzoekster heeft via een notaris een verklaring d.d. 30 december 2004 van haar huisgenoot ontvangen waarin hij de samenlevingsovereenkomst per 1 februari 2005 eenzijdig ontbindt. Verzoekster is aangehouden op grond van de strafbepaling huisvredebreuk. Dit blijkt uit het proces-verbaal van aanhouding dat door de betrokken ambtenaren is opgemaakt. Uit het proces-verbaal van bevindingen blijkt dat de huisgenoot, toen de betrokken ambtenaren de eerste keer ter plaatse waren, aan de betrokken ambtenaren heeft verklaard dat verzoekster volgens hem manisch-depressief is en toe is aan een (on)vrijwillige opname in een psychiatrisch ziekenhuis.

Verder stelt de Nationale ombudsman vast dat verzoekster op 29 januari 2005 om 21.00 uur is aangehouden en op 30 januari 2005 om 10.57 uur in vrijheid is gesteld. Dit blijkt uit het overzicht van de activiteiten dat het regionale politiekorps Midden en West Brabant naar aanleiding van verzoeksters aanhouding heeft opgesteld.

Uit de stukken blijkt ook dat de huisgenoot van verzoekster op 29 januari 2005 aangifte heeft gedaan van huisvredebreuk.

Voorts stelt de Nationale ombudsman vast dat verzoekster gedurende de tijd dat zij werd vastgehouden door een psychiatrische arts is bezocht welke arts van oordeel was dat geen redenen waren die haar opname in een psychiatrische inrichting rechtvaardigen.

III. Beoordeling

4. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen. Kijkend naar het strafvorderlijk element van deze zaak wordt ingevolge artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering (Sv) (zie Achtergrond, onder 4.1.) als verdachte aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Ingevolge artikel 53 Sv (zie Achtergrond, onder 4.2.) is in geval van ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit iedere opsporingsambtenaar bevoegd om een verdachte aan te houden. Wordt deze zaak naast het strafvorderlijke ook vanuit andere rechtsgebieden benaderd, dan geven het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR), alsmede het vierde Protocol bij het Europees verdrag van de rechten van de mens (EVRM) het uitgangspunt dat een ieder recht heeft op bewegingsvrijheid en het recht heeft vrijelijk verblijf te kiezen. Inperkingen hierop dienen bij of krachtens wet te zijn geregeld (zie Achtergrond onder 1. en 2.).

Een inbreuk op deze vrijheden zonder dat sprake is van een toereikende wettelijke grondslag, is alleen te rechtvaardigen in een situatie van noodtoestand zoals die zich kan voordoen als gevolg van een conflict van rechtsplichten. Het gaat bij een dergelijk conflict enerzijds om de plicht van de politie om de door de wet beschermde rechten en vrijheden van de burger te respecteren en anderzijds om plichten die kunnen voortvloeien uit de taak van de politie om hulp te verlenen aan hen die deze behoeven. Voorts doet een noodtoestand zich pas voor indien het beoogde doel de maatregel noodzakelijk maakt en het doel niet (ook) op een andere wijze kan worden bereikt.

5. De Nationale ombudsman is het met de korpsbeheerder eens dat de aanhouding van verzoekster op 29 januari 2005 op grond van huisvredebreuk (artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht) niet juist was gezien onder andere het feit dat de samenlevingsovereenkomst eerst per 1 februari 2005 werd ontbonden. Er was derhalve geen sprake van een redelijke verdenking van dit strafbare feit. Alleen al dit feit brengt mee dat de strafvorderlijke bevoegdheid een verdachte voor de duur van zes uur op te houden door het regionale politiekorps Midden en West Brabant niet kon worden toegepast.

Voor zover de korpsbeheerder zich (achteraf) heeft willen beroepen op een optreden ter hulpverlening, wordt nog het volgende opgemerkt. De globale taakomschrijving van artikel 2 Politiewet (zie Achtergrond, onder 5.) biedt in dit geval onvoldoende grondslag voor de gemaakte inbreuk op verzoeksters recht op bewegingsvrijheid c.q. haar recht om haar eigen verblijfplaats te kiezen. Niet is gebleken van zodanige feiten en omstandigheden dat gesproken kan worden van een noodtoestand als hiervoor bedoeld. Dat de huisgenoot aan de betrokken ambtenaren heeft verklaard dat verzoekster volgens hem toe was aan een (on)vrijwillige opname in een psychiatrisch ziekenhuis leverde in ieder geval gezien tegen de achtergrond van de onderlinge twist geen noodtoestand op. Door verzoekster op te houden heeft het regionale politiekorps Midden en West Brabant een niet geoorloofde inbreuk gemaakt op haar rechten als neergelegd in artikel 12 IVBPR en artikel 2 van het vierde protocol bij het EVRM en heeft zij daarmee in strijd gehandeld met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Midden en West Brabant is gegrond wegens schending van het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming.

Onderzoek

Op 7 juni 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw D. te Bergen op Zoom, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Midden en West Brabant. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant (de burgemeester van Tilburg), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. De betrokken ambtenaren maakten van deze gelegenheid geen gebruik. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie in Breda over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De hoofdofficier van justitie zag geen reden om zijn zienswijze kenbaar te maken. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd de korpsbeheerder een specifieke vraag gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 5 juni 2005, met als bijlagen een verklaring d.d. 30 december 2004 van de huisgenoot, een proces-verbaal van aangifte d.d. 29 januari 2005 betreffende huisvredebreuk, de beslissing op de klacht van verzoekster van 8 februari 2005 van de korpsbeheerder d.d. 2 juni 2005.

Alle andere stukken met betrekking tot de interne klachtprocedure bij het regionale politiekorps Midden en West Brabant.

Standpunt van de korpsbeheerder van 10 oktober 2005.

Reactie verzoekster van 27 oktober 2005.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR)

Artikel 12, eerste en derde lid

"1. Een ieder die wettig op het grondgebied van een Staat verblijft, heeft, binnen dit grondgebied, het recht zich vrijelijk te verplaatsen en er zijn verblijfplaats vrijelijk te kiezen.

(...)

3. De bovengenoemde rechten kunnen aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke bij de wet zijn voorzien, nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden of van de rechten en vrijheden van anderen en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten."

2. Het Protocol van 16 september 1963, bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, tot het waarborgen van bepaalde rechten en vrijheden, Trb. 1964, 77

Artikel 2, eerste en derde lid

"Vrijheid van verplaatsing

1. Een ieder die wettig op het grondgebied van een Staat verblijft, heeft binnen dat grondgebied het recht zich vrijelijk te verplaatsen en er vrijelijk zijn verblijfplaats te kiezen.

(...)

3. De uitoefening van deze rechten mag aan geen andere beperkingen worden gebonden dan die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid of van de openbare veiligheid, voor de handhaving van de openbare orde, voor de voorkoming van strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of van de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3. Wetboek van Strafrecht

Artikel 138, eerste en tweede lid

"1. Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk binnendringt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege de rechthebbende aanstonds verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.

2. Hij die zich de toegang heeft verschaft door middel van braak of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of een vals kostuum, of die, zonder voorkennis van de rechthebbende en anders dan ten gevolge van vergissing binnengekomen, aldaar wordt aangetroffen in de voor de nachtrust bestemde tijd, wordt geacht te zijn binnengedrongen."

4. Wetboek van Strafvordering

4.1. Artikel 27, eerste lid

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

4.2. Artikel 53, eerste lid

"In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden."

5. Politiewet

Artikel 2

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."